

jogát szüntesse meg, bolott az egyetemes egyház törvénykönyve a *Codex Iuris Canonici 1374. kánonja* kimondja: „Az Egyháznak joga van mindenfajta iskolát létesíteni, nemcsak elemi, hanem közép- és felsőiskolákat is.”

- Vallom, hogy Szent István kora óta egy keresztény Európa vagyunk. Ezeréves keresztény műveltségre épül rá a magyar közoktatás. Ezt máról holnapra megváltoztatni nem lehet, csak azért, mert a kommunista párt vezetői közül néhányan nincsenek jóban a papokkal és Mindszenty bíboros-hercegprímással.

Az egyházi iskolák mindenkor a magyar műveltség oszlopai voltak a népiskoláktól az Akadémiáig. A legjobb, legerkényesebb szakembereket ezekben az iskolákban találtuk. Az iskolákból a vallási érzést kizárni nem lehet, hiszen ez emberi és nemzeti alpműveltséghez szorosan hozzátartozik.

- *Végezetül azt kérdezem még meg, hogy milyen volt a kapcsolata Mindszenty József hercegprímással.*

- A kommunisták kezdtek vádolni, hogy én klerikális vagyok, mivel én Mindszentyvel jó barátságban voltam. Zalaegerszegen a gimnázium 4. osztályában osztályfőnököm volt. Ismeretségünk így régi keletű. Kultuszminiszterré történt választásom után lementem hozzá bemutatkozni. Ekkor elmondta, hogy aki a vallásoktatás megszűnését az általános iskolában véghezviszi, azt ő az egyházzal kiátkoztatja. Én ilyen szituációba nem mehettam bele, hiszen a polgári államokban sehol nem kérdőjelezték meg az egyházi iskolák iskolaállítási és fenntartási jogát régen és ma sem.

A vallás- és közoktatásügyi minisztérium, valamint a katolikus tanügyi főhatóság között zavartalan volt a viszony. Az iskolafenntartók közötti vita esetén a helyi körülmények mérlegelése alapján az érdekelt iskolák egyházi főhatóságainak meghallgatásával és velük egyetértésben történt a VKM döntése. Ugyanezt az eljárást alkalmaztuk akkor is, ha az állami és hitfelekezeti népiskolák nem tudtak kölcsönösen megegyezni egymás között.

DR. NAGY ANDOR

Eger

Speciális pszichológiai és pedagógiai kézikönyv

- TUDNIVALÓK HITOKTATÓKNAK -

A Magyar Püspöki Kar Hitoktatási Bizottsága által kiadott sajátos kézikönyv harmadik átdolgozott változata 1991-ben jelent meg Budapesten közel 8 ív terjedelemben rendkívül gazdag tartalommal. A kötetet az IHB hitoktatási tanfolyamán elhangzott előadások alapján *Óri Mária* szerkesztette.

A szerzők listáján szerepel dr. Seregély István egri érsek, a Magyar Püspöki Kar elnöke, az Országos Hitoktatási Bizottság referense, *Keszibelyi Ferenc* O. Cist. az OHB és a Pk. Titk. igazgatója, az egri Gárdonyi Géza Gimnázium hittanára, dr. *Mészáros István* professzor, a neveléstudomány doktora, dr. *Csándi Béla*, *Bernolák Éva*, dr. *Verbényi István*, dr. *Rédly Elemér*, dr. *Belényi Angéla*, *Alberti Árpád*, *Nagy László* és *Ulmann Péter*.

A tanárképzésben eltöltött több mint három évtized alatt számos tanári kézikönyvet, pszichológiai és pedagógiai tankönyvet, ill. jegyzetet, sok-sok szöveggyűjteményt volt alkalma megismernie a recenzensnek, de még nem találkozott olyan lényegretörő, tömör kiadvánnyal, ami magába sűríti aránylag szerény terjedelemben az általános, a személyiség- és a fejlődéslelektan alapjait, a valláspedagógiai alapelveket, az általános pedagógia, a neveléstörténet, a nevelés- és oktatásmélelet legfontosabb kérdéseit.

A tanárjelöltek oktatói jelenünkben számos új feladattal találkoznak, ami az elmúlt évtizedek tananyagának teljes megreformálását is jelenti. A neveléstudomány művelői közül dr. *Mészáros István* és dr. *Bábolák István* professzorok tették le elsőik között a voksukat a rendszerváltozást követően egyetemi tankönyvként is értékelhető munkájukkal, de nagy segítséget jelentett dr. *Bányai János*: Isteni pedagógia, illetve *Fascie Bertalan*: Don Bosco Nevelési Módszeréről művének megismerése is. Közélesen megjelenik dr. *Báthory Zoltán* professzor a neveléstudomány doktorának új szemléletet tükröző didaktikája, és várható, hogy teljessé válik szegedi kollégánk három részes neveléstörténete, amiben már tükröződik a magyar rendszerváltozás is. Dr. *Pukánszki Béla* neveléstörténete valamennyi tanárképző főiskola tankönyveket kap szerepet a jövőben.

Mindezeket azért tartottuk szükségesnek megjegyezni, mert a most megismert kötet negyedik kiadásánál alapirodalomként már ezeket a műveket is figyelembe lehetne venni.

A kézikönyv bevezetője arra a praktikus kérdésre ad választ, hogy mi az elvárás a hitoktatással, illetve a korszerű hitoktatással kapcsolatban. Rendkívül figyelemre méltó, pedagógiai szempontból is fontos megállapításokkal találkozhat itt az olvasó. S ami első perctől kezdve felkelti az érdeklődést a

kötet minden mondatának elolvasásával kapcsolatban, az a számunkra igen szokatlan szubjektív hangvétel, az olvasó partnerként való kezelése.

Az I. fejezet szemelvényeket mutat be a neveléstudományból, illetve a neveléstörténetből. Talán jó lett volna utalni itt az ezeréves magyar oktatásra, ami közismerten Pannónhalmával kapcsolatos, ill. Eszterházy Károly egri egyetemi törekvéseire, az első magyar nyelvű érseki tanítóképzőre (1828).

- Majd a fejezet további részében dr. Seregély István dolgozata Hitoktatás magyar hazánkban címmel.

A II. fejezet rendkívül praktikus ismereteket tartalmaz A valláspedagógiai alapelvek címmel. A recenzor itt legfeljebb azt az észrevételt teheti, hogy nagyobb szerepet kellett volna biztosítani e fejezetben belül az ún. szeretet-pedagógiának. Közismert az érzelmi nevelés elhanyagolt volta. Tudomásunk van viszont arról a tényről, hogy a hittan oktatói a múltban is igen eredményesen igyekeztek pótolni azt, amit számos szülő és sajnos sok pedagógus nem adott meg gyermekének, tanítványainak: a szeretet, a közvetlen emberi kapcsolatot.

A lélektani szempontok közlésére dr. Belényi Angéla vállalkozott, akinek előadásait talán szerencsésebb lett volna tanulmány formájában közreadni, kiegészítve azt nevelésszociológiai szempontokkal, illetve kisebb bibliográfiai adatokkal.

A következő fejezet az oktatástudomány sajátos, hitoktatók számára készült problémáit tartalmazza. Véleményem szerint ez az egyik legalaposabban kimunkált rész, ami egyben a leginkább hasznosítható ismereteket adja. Ez esetben is figyelembe kellene venni viszont azt a tendenciát, mindezek lényege, hogy a modern didaktikában a hangsúly a tanulóra, illetve a tanulásra tevődik át (L.: Báthory Zoltán új kötete).

Az utolsó fejezet a nevelési tényezőket tárgyalja, ami talán előbbre kívánczok a lehetőségek feltárásával együtt.

A következő kiadás szerkesztője számára a következő javaslat fogalmazódik meg:

Szerencsésebb lenne az általános pedagógia, a didaktika és a neveléstudomány alapjai fejezet a bevezető után. Itt kaphatna helyet az alapfogalmak (nevelés, oktatás, képzés) tisztázása, a nevelés sajátosságainak (bipolaritás, ellentmondásosság stb.) ismertetése, a pedagógiai folyamat elméleti és gyakorlati kérdései, a pedagógiai szintek (család, iskola – azon belül a hitoktatás –, a gyermek- és ifjúsági mozgásterület – cserkészlet stb., a templom, a művelődési intézmények, a tömegkommunikáció stb.) bemutatása, majd a pedagógiai értékek, illetve az oktatás tartalma következhetne. (Felkészülés a hitoktatásra általában és konkrétan egy-egy foglalkozásra, hitoktatás munkaformái, keretei. Talán megfontolandó tárgya lehetne a hittanóra fogalma helyett a hitoktatási foglalkozás bevezetése annál is inkább, mert a hittanóráknak véleményünk szerint különbözni kellene a tanítási óráktól, inkább az osztályfőnöki órákkal való kapcsolatot erősítendő.) Végül a sajátos pedagógiai (nevelési és oktatási) módszerek és eszközök közlésére kerülne sor, amelyek szerencsés kiválasztása és alkalmazása a hatékonyság függvénye.

Külön fejezetet érdemelne a hitoktatói pályakép (pályatükör) bemutatása – ami jelentősen többet kell tartalmazzon, mint „a hitoktató egyénisége”. Talán itt kaphatna szerepet az elhivatottság, kultúráltság, szakmai-pedagógiai ismeret mellett a pszichológiai intelligenciára való hivatkozás, ill. a kommunikációs, empátias, alkalmazkodó, vezető... képességek bemutatása.

A kötet következő fejezete tartalmazhatná a szemelvényeket – vagy akár önálló kötet jelenhetne meg szöveggyűjtemény gyanánt, amelyben többek között helyet kaphatna a hitoktatás folyamatában jól bevált módszerek közlése is. Tudomásunk van pl. arról, hogy számos hitoktató előbb alkalmazta a videót, mint az iskolában a pedagógusok. Jelenünkben ezen eszköz felhasználása rendkívül szerencsés, hiszen szerepet kap a motiválásban, a fogalmak vizuális megjelentetésében, egyszerre két érzékszervre gyakorolva hatást. A televízióval, rádióval, sajtóval, azok vallási műsoraival, írásaival szintén jó lenne foglalkozni (hogyan építhetők be a folyamatba eredményesen, zökkenőmentesen stb.).

A befejező rész ajánló bibliográfia lehetne a frissebb szakirodalomból.

A „tudnivalók hitoktatóknak” kézikönyv recenzora a szerkezeti változtatások ajánlásával szinte újabb kötetet kreált, ami azt is jelenti, hogy nem csupán megismerője volt e munkának, de felkeltette érdeklődését és arra ösztönözte, hogy saját tapasztalataival, gondolataival alakítsa, formálja a majdan megjelenő újabb művet. Nem kerülte el a figyelmét az a tény sem, hogy jelenünkben, a rendszerváltozás folyamatában a hittant nem csupán a gyermekek tanulják. Így szerencsés volna a következő kiadvány tartalmát kiegészíteni andragógiai ismeretekkel is.

A recenzor szeretné háláját kifejezni Keszthelyi Ferenc igazgató úrnak azért, hogy 1991 karácsonyán megajándékozta e kézikönyvvel.